

Artikelarkiv Arvesølv 2010

Munkebos bymænd

af Morten Eriksen

Før de store landboreformer i slutningen af 1700-tallet fungerede landsbyerne som en slags sociale enheder. Bymændene, organiseret i et bylaug, traf alle beslutninger vedrørende landsbyens interne anliggender, herunder byens jord. Ud over det dyrkede område, bymarken, drejede det sig om fællesjorden (vandingshuller, sand- og lergrave) samt "gadejorden" i selve byen, også kaldet forten.

Medlemmer af lavet var kun de som havde dispositionsretten over den dyrkede jord, nemlig fæstebønderne. I Munkebo bestod bylauget ved udskiftningen i 1797 af 13 personer, eller 14, hvis præstegårdsjorden regnes med. Med udskiftningen af jorden ophørte landsbyfællesskabet, og i Munkebo blev fæstebønderne kort tid derefter selvejere og skulle nu selv disponere over deres jord. Følgelig skulle man jo tro at bylaugene så havde udspillet deres rolle, men at det ingenlunde var tilfældet, heller ikke i Munkebo, vil denne artikel forsøge at vise.

Munkebo Grundejerforening, som blev opløst i 1973, overlod i 1978 2 protokoller samt nogle dokumenter til lokalarkivet¹). Uden disse dokumenter, som man havde arvet fra foreningens forgængere, Munkebo Borgerforening og, før den, Munkebo Bylaug, ville denne artikel nok ikke være blevet til.

Dokumenterne – og det at de er blevet samvittighedsfuldt gemt – viser at bylauget, nu med nye funktioner, fungerede også efter landsbyfællesskabets ophør, og at de sidste levn af dette fællesskab, den kollektive ejendomsret til gadejorden, endnu eksisterede her i byen til o. 1960.

Der vides desværre ikke meget om laugets virksomhed gennem 1800-tallet og til begyndelsen af 1900-tallet, men at det ret hurtigt i løbet af 1800-tallet er blevet udvidet udover gårdmændenes kreds, viser en lap papir fra 1840'erne blandt ovennævnte dokumenter. Her er opført 48 navne, hvoraf kun et mindretal er gårdmænd. Der kom jo efter 1800 flere nye jordejere til, da mange af de nye selvejere solgte jord fra til småbrugere, håndværkere og fiskere, som så er blevet optaget i laug.

Det nye fællesskab blev herefter en forening af ejere af fast ejendom til varetagelse af fælles interesser. Et andet dokument, en kontrakt fra 1846, viser at man endnu havde fælles ornehold.

I sognerådsprotokollerne efter 1842 er der stort set intet om bylaugets rolle, dog var det i 1904 med til at finansiere en forlængelse af Strandgyden over det inddæmmede areal til vestsiden af Lindø.

Det bør også nævnes, at arkivet i 1978 sammen med dokumenterne modtog et byhorn – alder ukendt – som formodentlig har været brugt ved ceremonielle lejligheder i 1800-tallet. Dette horn blev desværre stjålet engang i 1980'erne. Der er desuden en pålidelig mundtlig overlevering om at bystævnet – alder ligeledes ukendt – lå på den tidligere gadejord hvor mindestenen nu befinder sig ²).

Men protokollerne kaster meget mere lys over lauget i dets sidste år, fra 1927 til

1963. Den 20. juni 1927 var der nemlig indkaldt til møde på kroen. Formålet var at puste liv i Munkebo Bylaug, hvis "oldermandsskab" havde været ude af drift i cirka 10 år. Gårdejer Mads Chr. Jakobsen mødte som befuldmægtiget oldermand og de fremmødte bymænd valgte enstemmigt kroejer Markvard Mortensen til midlertidig oldermand. Af mødereferatet fremgår endvidere, at man valgte et 3-mands forskønnelsesudvalg for byen. Nok så interessant er at udvalget skulle udarbejde en medlemsliste og "skaffe Oplysninger om de Bymændene tilhørende Jordarealer i Munkebo By".

Anledningen til det sidste var en ansøgning fra købmand Møller³⁾ om "Bylavets tilladelse til at opstille en Bensinstation på den Bylavet tilhørende Jord imellem Stranden og Landevejen ud for Kroen". At de gamle titler "oldermand" og "bymænd" brugtes, viser at livlinen til det tidligere fællesskab ikke var kappet, men 10 års manglende aktivitet har åbenbart betydet at man ikke har været helt sikker på hvilke andre arealer i byen det drejede sig om, samt hvem der i det hele taget var medlemmer.

Få dage efter ovennævnte møde på kroen meddeles det så at man havde beset "den Vej og den Jord der ligger ved Smedjen. Vejen fører op til Byens Brandkær kaldet Troelskæret". Man konstaterede at adgangsforholdene til kærret var mangelfulde, så man ville via brandfogeden klage til sognerådsformanden. Det omtalte område er uden tvivl det trekantformede gadejordsområde øverst i Nørregade, og vejen der omtales den øst-vest gående Troelskær- eller Smedegyden.

Ligeledes meddeles det at der er udarbejdet en medlemsliste, som heldigvis er bevaret. På listen er anført 83 navne, som viser at stort set alle grundejere i byen har været medlemmer⁴⁾. Desværre er foreningsvedtægterne ikke bevaret, og mødereferaterne er ret summariske, men de kaster alligevel et vist lys over laugets aktiviteter og også over datidens mere afslappede mødekultur, hvor dagsordenen formodentlig ikke altid blev fulgt til punkt og prikke.

På den første af disse, i 1927, hvor 40 bymænd var mødt op, valgtes et "oldermandsskab" på 5 personer, og oldermand blev kroejer Markvard Mortensen, en position han havde til 1937. Han afløstes af fisker Christian Andersen, som var formand til 1957.

På generalforsamlingen i 1931 skiftede foreningen navn til det mere tidssvarende "Munkebo Borgerforening", og "oldermandsskab" og "oldermand" blev herefter til "formand" og "bestyrelse". Derimod blev betegnelsen "bymændene" om foreningen brugt i mange år efter.

Referaterne afspejler, at medlemmernes opbakning bag foreningen var gradvist aftagende gennem årene. Der klages, især fra slutningen af 1930'erne, over ringe deltagelse ved generalforsamlingerne. I 1938 vedtoges det således "at tage 15 kr. af kassen for at skabe nogen interesse for generalforsamlingen". Det fremgår ikke hvad pengene skulle bruges til.

Til både generalforsamlingerne og bestyrelsesmøderne var det undtagelsen hvis hele bestyrelsen var mødt. Af de lidt summariske regnskaber bagest i protokollerne ses at der ikke har været kontingentindtægter, og foreningens budget har været meget beskedent. Før man indførte andespil i 1952 og før man i 1942 begyndte at frasælge jord, stammede det meste af indkomsten fra lejeindtægter for foreningens jord, først og fremmest pladsen mellem kroen og stranden.

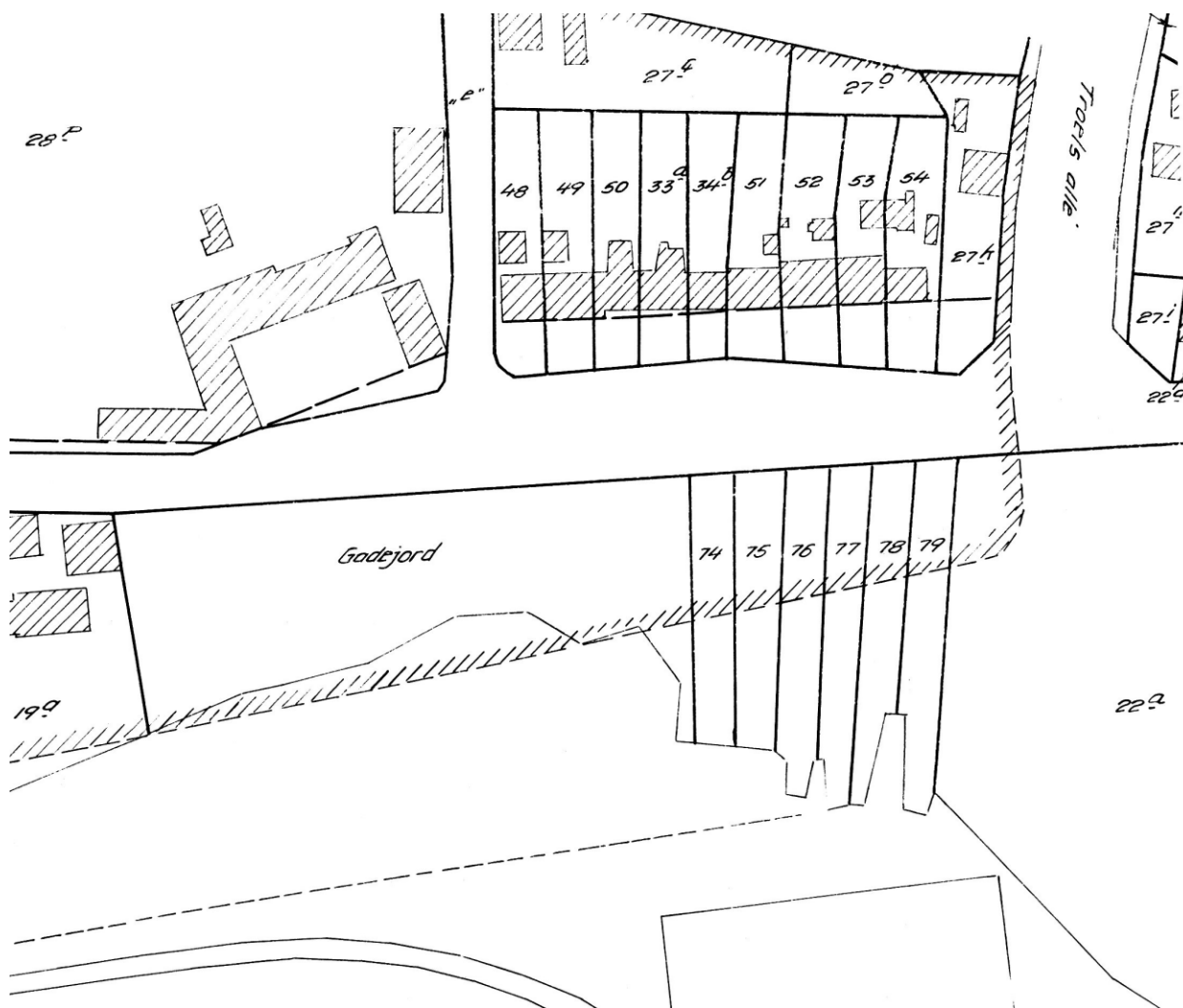
Byens plads

Sådan kaldes dette areal flere gange i referaterne, en passende og sikkert gammel benævnelse, for her mødtes jo by og marker med havn og fiskevand. Pladsen afgrænsedes mod øst af "haverne", 6 lange, smalle lodder ud for de 6 østligste

ejendomme i husrækken Fjordvej 38-48, mod vest af slagter Madsens (nu nedrevne) ejendom.

De fleste lejemål var indgået med fragtmænd, som fik tilladelse til at oplagre sten, kommunen og nogle nabokommuner lejede plads til den fælles sneplov, slagter P. E. Madsen fik i 1934 tilladelse at opstable brænde, og Jenny Nielsen til opsætning af ishuse i 1938. I 1956 kom der også en pølsevogn til, som skulle holde "øst for udkørslen ved Strandvejen".

I 1954 måtte ostehandler P. C. Sørensen lade sin hest græsse der, og kommunen brugte i perioder også pladsen til skærvslagning og oplagring af sten. Hertil kom, at den i årene 1938 til 1957 i de fleste somre var udlejet til karrusel- og luftgyngeejere, efter krigen til forskellige omrejsende tivolier.

Gadejorden over for kroen med den gamle kystlinje og den nye amtsvej markeret. Pladsen indrammes af slagteren til venstre og "haverne" til højre. Den sydlige kant af Fjordvej blev rettet ud i 1937-40.

I dag ligger pladsen velfriseret og nærmest livløst hen, men dengang må den i perioder have været et broget syn, da den også husede både en barkkedel og bådpladser.

Da et af borgerforeningens formål var at forskønne byen, kan man i protokollerne læse om mange tiltag for at gøre noget ved pladsen, bl.a. blev den planeret både i 1928, 1933, 1937, 1948 og 1957. Det skyldes ikke mindst at strandkanten også blev brugt til henkastning af både husholdnings- og andet affald.

Den noget rodede "Byens Plads" med tivoli omkring 1950-55. Bemærk bådkåsen i vandlinjen nederst.

Pladsen i 1930'erne. Bemærk købmandsbutikken og de mange stenbunker.

Pladsen med anløbsbroen for Amanda fra 1937. Broen blev sløjfet i løbet af 1960'erne.

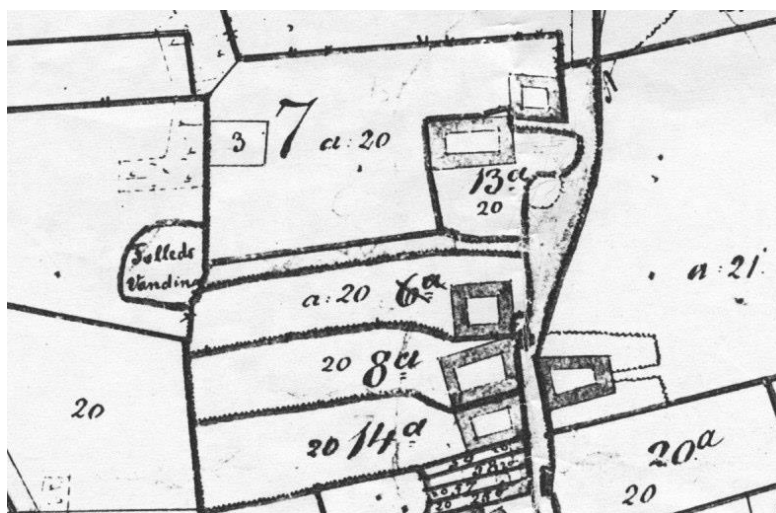
I 1933 satte man et skilt op hvor affald måtte lægges, og man udpegede en opsynsmand. Det hjalp åbenbart ikke, for i 1951 truede man via annonce med politianmeldelse, og i 1957 blev et egentligt forbudsskilt sat op ved kroen. Samme år konstateredes det dog at beboerne ønskede at bibeholde pladsen som "Lodseplads".

For at komme problemet helt til livs, fik man i 1954 flyttet lossepladsen til et område ved Syvstjernen. En samtidig plan om også at få oprettet en legeplads lige der, blev aldrig realiseret. En legeplads over for kroen havde man allerede i 1949 forhandlet med sognerådet om, men den blev tilsyneladende heller ikke til noget. Der blev dog ved den lejlighed opsat et hegn mellem pladsen og landevejen, som sognerådet betalte.

Vejen mellem kroen og byens plads, nuværende Fjordvej, har altid haft en dobbelt funktion. Den var både lokalgade, men samtidig hovedvej, og som sådan nedjusteret til amtsstatus i 1867. I 1937 ønskede amtet en udretning af vejen "fra slagter P. Madsens ejendom og til slagter P.E. Madsens ejendom"⁵). Det ville berøre byens plads, men sagen har åbenbart trukket ud, for først i 1940 meddeles det i foreningens protokol at ca. 1000 m² var blevet solgt til amtet for 400 kr.

Byjorden omkring smedjen

Den trekantformede, udvidede forte øverst i Nørregade var også gammel fælles- eller gadejord. Smeden lå i de fleste byer på fællesjord, og således også i Munkebo.

Den trekantede forte øverst i Nørregade med Smedekæret, Smedegyden og Troelskæret

Bag ved smedjen lå "Smedekæret", også kaldet "Flettekæret", og den øst-vestgående vej syd for, kaldet Smede- eller Troelskærgyden, førte hen til byens branddam, "Troelskæret"⁶).

Som tidligere nævnt besigtigede laugets område i 1927 for at klage til sognerådet over adgangsforholdene til branddammen, og i 1929 var det så Edvard Edvardsen, forpagter af Nedergård, som var utilfreds med at "Pladsen oppe ved Smedien og derom-

kring henlæa i en Tilstand som ikke var Nørregade Beboerne værdig".

Pladsen blev derefter rensat op og græsset slået, men smedemester Peter Rasmussen skulle derefter betale 10 kr. i årlig leje, "fordi han benytter en temmelig stor Del af Byens Jord". Rasmussen har sikkert været træt af denne situation, for i 1932 ønskede han via sin sagfører tinglysning af brugsretten "til den jord hvor smedjen ligger".

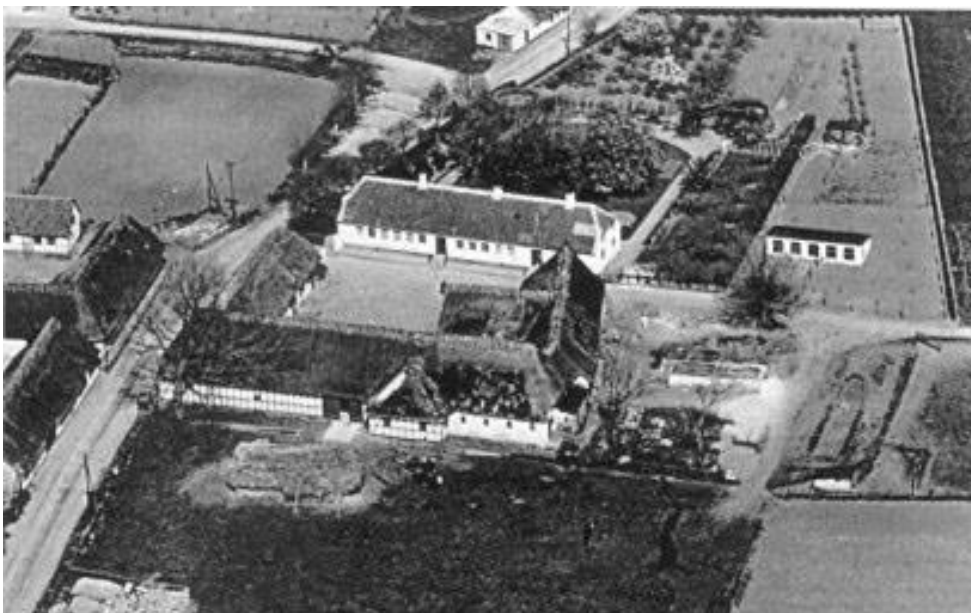
Borgerforeningens bestyrelse var positiv m.h.t. den jord, som lå nord for Smedegyden, men var imod at "jorden kommer under matrikelnummer". I 1942 var man mere forhandlingsvenlig, idet man afhændede "den Plads hvorpå Smedjen ligger" til Peter Rasmussens søn og arvtager, Daniel, for 300 kr.

Der må have været tale om frivillig betaling, for ifølge ejendomsdom af 6.10 1943 var der ingen der kunne påberåbe sig nogen juridisk adkomst til de 651m². Daniel købte i. øvrigt nogenlunde samtidig en ca. 300 m² stor parcel af naboen på Flettekærgård, hvorpå han byggede en privatbolig lige nord for selve smedjen.

Gadejorden syd for Smedegyden blev samme år for 100 kr. afhændet til Edvard Edvardsen, Nedergård.

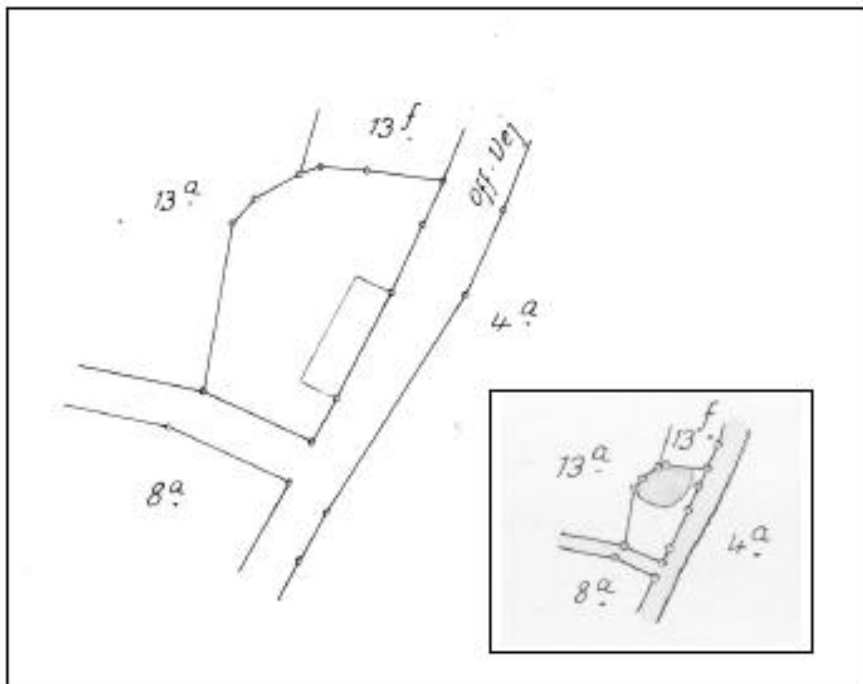
Smedekæret syd for Flettekærgårds areal, hvor smeden byggede hus i 1944. Øverst ses Rosendalsgården.

Nørregades oprindelige forløb øst om den trekantede forte. Øverst ses lidt af smedjen.

Spidsen af fortens syd for Smedegyden blev købt af Edvard Edvardsen på Neder-gård i 1942. Her står i dag mindestenen fra 2008.

Skitse af arealet med smedjen markeret, som Borgerforeningen overlod til smeden i 1942.

Matr.nr. 13f købte han af Flettekærgårds 13a.

At holde retten til gadejorden i hævd var vigtigt for foreningen, men den varetog også medlemmernes mere direkte interesser, hvoraf kun 2 sager skal refereres her: Kampen om Tangvejen 1933-1935⁷⁾, som fyldte meget i protokolreferaterne i disse år, og etablering af gadebelysning i Munkebo i 1946.

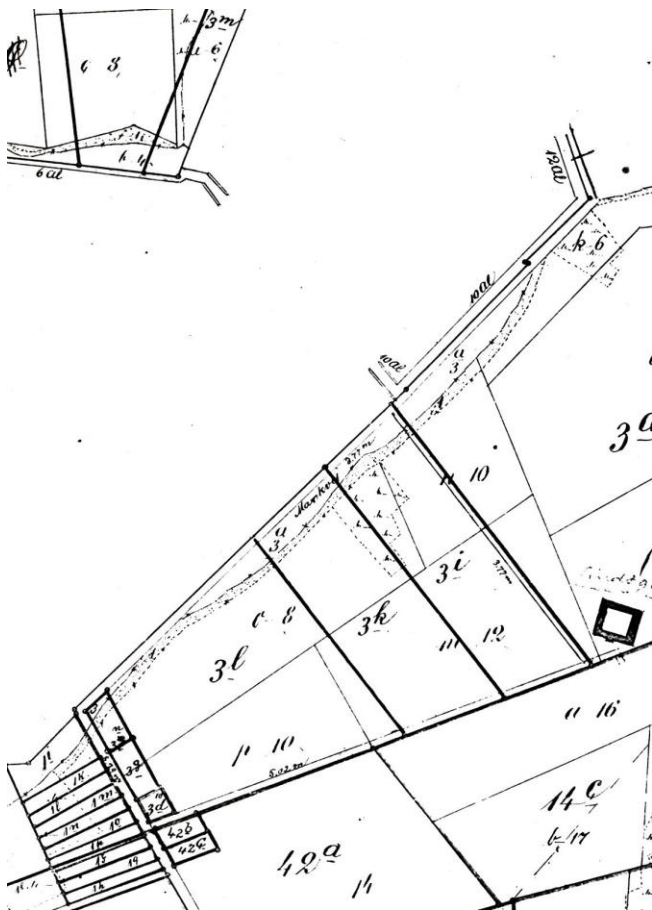
”Tangvejssagen”

Tang, som typisk hentedes i oktober-november efter storm, anvendtes til reparation af rygningen på stråtagene og vinterdækning til roekuler. De af bymændene, der havde brug for tangen, hentede den på stranden lige øst for Lindødæmnningen. Da vejen førte over 5 private strandparceller, kaldet ”den gamle strandrevle”, må der på et tidspunkt være blevet behov for at adgangsretten skulle tinglyses på de pågældende ejendomme.

Borgerforeningen hyrede overretssagfører Lars Lersey, Odense, til at sørge for dette. 9.11.1933 forelå så en deklaration, som blev underskrevet af 4 af ovennævnte lodsejere: Betty Knudsen, ejer af matr.3g, husejer Poul O. Bendixen, ejer af 3k, grdr. Rasmus Larsen, ejer af 3i, og grdr. Adolph Larsen, ejer af 3a (”Lindøgård”). Ifølge deklarationen skulle ”Munkebo Bymænd, dvs. alle Ejere af fast Ejendom matrikuleret under Munkebo By, være berettigede til Kørsel til Stranden efter Tang ad den Vej, som fører over vore førnævnte Ejendomme, og som hidtil har været benyttet til Kørsel af Tang”. Den 5. lodsejer Lorentz P. Lorentzen, ville imidlertid ikke skrive under ⁸⁾.

Foreningen ville derfor søge dom i sagen. Via sin sagfører ønskede Lorentzen fri proces og krævede frifindelse, idet der allerede var en kommunal vej som tangbrugerne kunne benytte⁹⁾. Endvidere benægtede han at der var hævd på kørslen, eller at der nogen sinde var kørt ad en bestemt vej, ”idet der snart var kørt på et Sted snart på et andet Sted, fordi Kommunen ikke havde vedligeholdt den aflagte Vej”.

Lorentzen blev imidlertid hurtigt forhandlingsvenlig, ifølge Lersey på grund af hustruens overtalelsesevner, og var nu villig til at skrive under. Men ikke ubetinget: Han ville have ret til at lade indhegningen af sin parcel stå – det der formentlig var årsagen til hele affæren – men ville etablere et led på hver side som skulle stå åben, mens tanghentningen stod på, men som kunne åbnes på

alle tidspunkter. Sagfører Lersey anbefalede borgerforeningen at tage imod forliget, men at man ikke gik ind på Lorentzens krav om ikke at ville betale sagsomkostninger, da hans "halsstarrighed" var årsag til at sagen var kommet så vidt.

Foreningen var i første omgang imod, at hegnsretten i det hele taget skulle med i deklarationen, men accepterede, hvorefter Lorentzen underskrev denne den 22.3.1934. I deklarationen er der en skitse, der nøje specificerer – det er formodentlig blevet afmærket med pæle, hvor færdselen skulle finde sted.

Matrikelkort hvor tangvejen slynger sig hen over de fem parceller. Til højre ses Lindøgård.

Bymændene har tilsyneladende måttet sluge sagsomkostningerne, i alt 168,90 kr., som fremskaffedes ved at medlemmerne betalte 25 øre pr. td. land af deres ejendomme. Af en betalingsliste fremgår at 14 ud af 44 ikke betalte, hvorefter det i generalforsamlingsreferatet i maj 1934 lakonisk meddeles at de som ikke har betalt "har forskertset Retten til Afbenyttelse af Vejen". For disse 14 må det manglende behov for tang have overskygget solidariteten med de øvrige bymænd.

Inden domsafsigelsen var sognerådet blevet indblandet. I rådets forhandlingsprotokol meddeles det i februar 1934 at man vil fjerne indhegningen, og i april at der er klaget over at Lorentzen havde fjernet de opstillede landmålerpinde. Uvist hvorfor var der efter rettens kendelse stadig problemer, men nu var det sognerådet og ikke foreningen som var aktør. I sognerådsprotokollen meddeles det i juli 1935 at Lorentzen stadig spærrer vejen, og at rådet vil have fogeden til at fjerne spærringen. Og sagen er åbenbart endt i Østre Landsret, hvor rådet skulle give møde.

Besyderligt nok er der intet i de senere mødereferater om resultatet, så måske blev det ikke til noget, men sagen spøjte helt ind i 1937, hvor rådet meddeler at man ikke ønsker "vedblivende at diskutere Sagen". Så det vides ikke hvad enden blev, men i dag har Lindøværftet jo opslugt hele stridens æble, og tang bruges mest i alternativ madlavning.

Gadebelysning

I dag husker nok kun et mindretal af befolkningen hvor mørkt der var på landet om vinteren, men i takt med elektrificeringen voksede også ønsket om gadebelysning.

På borgerforeningens bestyrelsesmøde i juni 1939 besluttedes det at forelægge en plan om gadebelysning i Munkebo på førstkommende generalforsamling.

Det kan man alligevel ikke have gjort, for først efter krigen, på generalforsamlingen 9.4.1946, blev sagen, "oprettelse af gadebelysning igennem Munkebo By, Syvstjernen og Nørregade", taget op, og der blev nedsat et udvalg til at hjælpe bestyrelsen. I april vedtoges det at lodde stemningen blandt husejerne og prøve en husstandsindsamling. I maj forelå der et tilbud på 3200 kr. for "21 lampesteder" fra installatør Immanuel Pedersen, som selv var foreningsmedlem.

Det vides ikke om der blev indhentet andre tilbud, men det var jo et privat initiativ, så licitation har slet ikke været på tale. Man sendte endvidere en ansøgning til den lokale elektricitetsforening om gratis lys og fik det svar at "man kunne få gratis Strøm til 20 65 W. Lamper, som må være tændt i de 9 Maaneder af Aaret fra Mørket indtræder til kl. 12, men ikke i de 3 Sommermaaneder". Herefter gik det hurtigt, og fredag den 21. november strålede de nye lamper i den før så mørke by.

Den private indsamling må have været en succes, for på generalforsamlingen i 1947 var overskuddet på gadebelysningen 10,85 kr. Det hjalp lidt at man havde søgt sognerådet om støtte og fået 300 kr. Munkebos medlemmer af sognerådet var som regel også medlemmer af borgerforeningen, og det fremgår af det foregående, at flere sager var blevet løst eller søgt løst i samarbejde med kommunen.

Det kunne dog godt knirke. I 1936 afkrævede sognerådet foreningen et beløb til rørlægning forbi vejen ved smedehuset, der jo lå på byjord. Det nægtede bestyrelsen, "da Sognerådet benytter Borgerforeningens Plads til Stenslagning og andet Slags Oplagring uden at yde Erstatning".

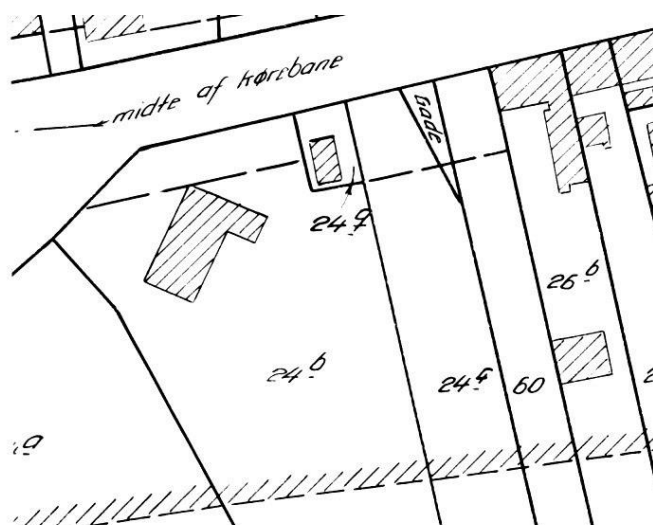
At sognerådet anerkendte lavets formelle ejendomsret til gadejorden, er der dog ingen tvivl om. I 1936 modtog rådet via politimesteren i Kerteminde således en ansøgning fra maler Alfred Jensen om at måtte bygge en anlægsbro for motorbåde ved Munkebo kro. Det havde rådet intet imod, men henviste til "at det var "bymændenes". Disse havde i. ø. intet mod en sådan bro, "så det motorskib som anløber broen ved Ladbyskibet også kan lægge til her ved Munkebo"¹⁰⁾.

At gaderne reelt var kommunens ansvar, ses af at sognerådet udvidede Nørregade, både i 1930 og 1941 – sidstnævnte år efter en ildebrand – ved at købe dele af private parceller der. Vedligeholdelse og pasning har også været for meget for foreningens beskedne budget.

Fra kommunens side kan det have været både praktisk og økonomisk med en vis privatisering, hvad sagen om gadebelysningen tydeligt viser. Først i 1959 tilbød sognerådet i øvrigt at overtage betalingen for gadebelysningen.

Disse flydende fra sag til sag ansvarsområder var dog i længden uholdbare, for uanset det formelle ejerskab, var gadejorden offentlige arealer, og med de store ændringer i byen fra 1958 var det slut. I byens duel med værftet om byjorden var det kommunen der måtte repræsentere byen.

På det tidspunkt var, som det er nævnt, en del gadejord allerede solgt fra, og ved skrivelse i 1959 afgav man ejendomsretten til vejen og kærret Troelskæret, "som altid har været offentlige og ikke

Det lille trekantede stykke gadejord ved matr.nr. 60, hvor bybrønden lå. På matr. nr. 24q ligger det tidligere frysehus.

optaget i matrikulen, men vedligeholdet og benyttet af kommunen". Samme år gav man afkald på "den gamle brønd ved matrikel nr. 60, som det menes at borgerforeningen har adkomst til"¹¹⁾. Dette vedtoges, ret usædvanligt under punktet "eventuelt" på generalforsamlingen i november.

At borgerforeningen sang på sidste vers viser også den dalende tilslutning til møderne, specielt fra 1950'erne. I 1961 kulminerede dette, da kun formanden

den 27/2 1961

Regning
for
Borgerforeningen
fra Munketo Bro

1		
2		
3		
4	1 fl.	2 00
5	1 danske	75
6	2 Cigarer	2 25
7		5 00
8	Betalt	
9	Edith Larsen	
10		
11		

Fin. 888

Kun formanden var mødt til generalforsamlingen i 1961 – men fik alligevel røget to cigarer!

mødte til generalforsamlingen. På det tidspunkt var det tidligere gadejordsområde øverst i Nørregade ved at være forandret til ukendelighed og både smedjen og smedens forholdsvis nye hus væk. Kun Thorvalds Pedersens lille hus ved den tidligere Smedegyde står tilbage.

På bestyrelsesmødet i oktober 1962 satte man foreningens opløsning på som eneste punkt på den kommende generalforsamling i november, "da den efter de igangværende vejarbejder intet berettigelse har da pladsen ved kroen ikke eksisterer mere". På generalforsamlingen overlod man foreningens kassebeholdning og papirer til en kommende grundejerforening, som man ville oprette på en stiftende generalforsamling.¹²⁾

Mange steder havde kommunerne overtaget gadejorden uden retsligt at kunne disponere over denne. Det rådede udstykningsloven af 1990 bod på. Selv om der her i byen efter 1963 ikke var nogen der kunne gøre krav på jorden, må man tro at Munketo

kebo kommune meget hurtigt fik tinglyst ejendomsretten til den tidligere gadejord.

1) Arkivmappe A20 i Lokalarkivet.

2) Om hornet og dokumenterne kan læses i "Arvesølv" 2008 s. 35-37

3) Købmandsbutikken havde dengang til huse i den vestligste længe af kroen.

4) Af de 83 er 16 gårdmænd. At gårdejerinteresser ikke længere var enerådende, ses af at man i 1936 for 50 kr. solgte laugets kreaturvægt.

5) Strækningen er mellem de nu nedrevne ejendomme, matr. 19a og 22a. Den første var slagtergården, som blev drevet af Peder Emanuel Madsen, den anden (senere kaldt "Steinfeldts hus"), ejedes af faderen Mads Peder Madsen, og lå langs Fjordvej lige over for brugsbygningen. Det må være ved den lejlighed den sydlige rabat blev helt lige og vejstykket fra kroen hen til den nuværende Troels Allé fik sit brede forløb.

6) Alligevel var adgangen til det ret tilgroede kær besværlig og det blev opgivet som branddam i 1930. I stedet tog man vand fra Smedekæret og Kertinge Nor

7) Dokumenter fra sagen forefindes i arkivmappe A 137 i Lokalhistorisk Arkiv

8) Der har tilsyneladende været hævde på vejen inden de 4 af parcellerne blev udstykket vest for "moderparcellen" 3a, "Lindøgård". Ingen af de 5 ejere var tilsyneladende

medlemmer af Borgerforeningen

9) Det er lidt uklart hvad det er for en vej der hentydes til. Der gik en lige markvej langs den gamle strandkant lige nord for omtalte "Tangvej". Måske har den, som antydnet af Lorentzen, ikke været vedligeholdt.

10) Broen blev formodentlig sløffet i slutningen i begyndelsen af 1960'erne. Måske har der været 2 broer i perioden.

11) Matrikel nr. 60 er i dag en del af matrikel nr. 24c, Fjordvej 83, ejet af John Yde Madsen. Det lille stykke gadejord ses på illustrationen s.

12) Grundejerforeningen blev opløst i 1973. En anden forening, "Munke-Samfundet", hvis formål var at slå bro mellem byens gamle og nye befolkning, eksisterede kun til 1969.